

НОВ, историјата ќе се збогати со голем број факти за нови научни сознанија, со нови примери за НОВ од Струмица и Струмичко.

Учесниците на научниот собир, во попладневните часови на 15 мај изведеа посета на Спомен-домот на народниот херој Благој Јанков — Мучето и на манастирите Св. Леонтое во с. Водоча и св. Богородица во с. Вељуса.

Симпозиумот Струмица и Струмичко во НОВ даде драгоцен помош и во голема мера ќе овозможи во оваа релевантна област да се втемелат и откријат нови сознанија и суштини што ќе послужат за марксистичко,

комплетен приказ на историското и револуционерното битие на овој крај, како дел од неделивите револуционерни текови на НОД на чие чело стоеше некомпромисната и борбена КПЈ со другарот Тито.

На крајот слободно можеме да оцениме дека овој научен собир, со оглед на резултатите што ги даде, претставува нов прилог кон историјата на македонскиот народ, голем придонес за осветлување на значајни настани, должност кон новите генерации за да можат да научат многу историски вистини.

Нада ЈУРКОВА

### СТО ГОДИНИ ОД КРЕСНЕНСКО-РАЗЛОШКОТО ВОСТАНИЕ ВО МАКЕДОНИЈА (1878—1978)

Македонската академија на науките и уметностите, по повод стогодишнината од Кресненско-разлошкото востание во Македонија, од 2. до 4. октомври 1978 година во Берово одржа научен собир на тема: „Сто години од Кресненско-разлошкото востание во Македонија 1878—1879“. На симпозиумот покрај бројните учесници од нашата република и од другите југословенски републики, учествуваа и научни работници од Полска и Шведска.

Научниот собир, во присуство на голем број јавни, научни и културни работници од Републиката и од градот домаќин, го отвори претседателот на Републичкиот одбор за одбележување на јубилејот и претседател на орга-

низациониот одбор на симпозиумот, акад. Михаило Апостолски.

Од името на градот домаќин учесниците на научниот собир ги поздрави претседателот на Општинското собрание на Берово, Бранко Шумански, а од името на Извршниот совет на Македонија, проф. Анатоли Дамјановски, републички секретар за образование и наука, кој го подвлече значението на симпозиумот за унапредувањето на историската наука. Од името на Универзитет „Кирил и Методиј“, собирот го поздрави, ректорот, проф. д-р Бранко Трпеновски. Во својот поздравен говор до учесниците, проф. д-р Хенрик Батовски од Полска ги пренесе поздравите од полските историчари, подвлекувајќи дека полските научници се интересираат за

македонската наука и за историјата на македонскиот народ, во чија борба во минатото гледаат голема сличност со борбата на полскиот народ. Собирот исто така го поздравил и му пожелал плодна работа и д-р Сава Јанкович од Шведска, д-р Петар Милосавлевиќ од Белград, проф. д-р Бранислав Вранешевиќ од Нови Сад, м-р Миомир Дашиќ од Титоград, и претставникот на Македонската православна црква, неговото високо правосвештенство, митрополитот Дебарско-кичевски г. Ангелариј.

Осврнувајќи се на значението на овој научен собир, акад. Михаил Апостолски ги одбележа главните пунктови што се од научен интерес, а посебно интересот на царска Русија и Австро-унгарија кон Македонија и кон овие балкански простори, местото и улогата на буржоазијата на соседните балкански народи и нивното мешање во ослободителната борба на македонскиот народ, како и одгласот на востанието во Европа и во светот, причините што довеле до избувнувањето на ова востание, последиците од неговото задушнување и сл.

На симпозиумот со свои реферати и соопштенија настапија вкупно 40 учесници.

Основниот реферат на овој симпозиум го поднесе д-р Манол Пандевски, доп. член на МАНУ на тема: „Кресненското востание во Македонија од 1878—1879 година (Претпоставки, надворешни влијанија, тек, карактер). Проф. д-р Гане Тодоровски говореше за „Состојбата во Серската област

во време на Руско-турската војна (1877—1878) според извештаите на Јован Гологанов, проф. д-р Хенрик Батовски од Полска поднесе реферат на тема „Дипломатските активности на Балканот 1878—1879“, Горѓе Васиљевиќ од Белград зборуваше за „Неколку малешевски револуционери во Србија и нивното учество во Кресненското востание“, а д-р Владо Картов ја презентира „Востаничката нормативно-правна и судска дејност за време на Кресненското востание“. Академикот Љубен Лапе говореше за „Оловниот печат на Кресненското востание“, на кој стои името „Македонско востание 1878, печат, началник штаба“, што претставува и своевиден документ за овој историски чин од револуционерната борба на македонскиот народ, и што го потврдува македонскиот карактер на востанието.

Професорот д-р Христо Андонов — Полјански поднесе реферат под наслов „Странски доброволци во Кресненското востание“. Д-р Јован Бојовиќ од Титоград говореше за „Глас Црногораца о приликама у Македонији 1877 и 1879 година“; Ката Мисиркова — Руменова за „Ликот на Стојан Карастоилов, а д-р Иван Катарџиев „За суштината и името на Кресненското востание“. Д-р Орде Иваноски се осврна на весникот „Малешевски балкан“, а Иван Бошначки од Берово, говореше за „Борбата за слобода на македонскиот народ од втората половина на XIX и почетокот на XX век, одразена во малешевските народни песни. Понатаму со свои реферати нас-

тапија и следните учесници: М-р Даринка Пачемска, Француската дипломатија за Кресненско-разлошкото востание, Д-р Климент Цамбазовски, Односот на Српската влада кон Кресненското востание, проф. д-р Бранислав Вранешевик, Војвоѓански извори о Кресненском-разлошком устанку (1878—1879) године, Д-р Славко Димевски, Странските дипломатски претставници и странскиот печат за вооружена борба на македонскиот народ за ослободувањето на Македонија (1878—1882), Симо Младеновски, Слободната територија во Кумановската и Кривопаланечката каза во 1878 година, д-р Крсте Битоски, Одгласот на револуционерната криза во 1875—1878 година во Западна Македонија, Љубомир Герасимов Кресненското востание во извештаите на Францускиот военен аташе од Цариград, д-р Ристо Попларов, Странски информации и оценки за македонското востание во 1878—1879 година, д-р Анджеј Бжежински, од Варшава, Балканската политика на Русија и мадонското прашање (1878—1879), д-р Петар Стојанов, Србија и македонското прашање од 1867 до 1878 година, проф. д-р Милан Ванку, Румунска јавност према Кресненском-разлошком устанку у Македонији 1878—1879. године, м-р Михајло Миноски, Кресненско-разлошкото востание во извештаите на Австро-унгарскиот конзул од Солун, доц. д-р Ежи Скворнек (Варшава), Полското мислење за Кресненско-разлошкото востание и македонскиот проблем 1878—1879, проф. д-р Војо Кушевски, Некои аспекти од политичките погледи и идеали

на водачите на овстаничките акции во Македонија во 70-те и 80-те години на XIX век, д-р Глигор Тодоровски, Податоци за состојбата и за востанијата во Источна Македонија (1878—1879) — според Француски извештаи, проф. Станислав Окенцки (Полска), Одгласот на Кресненско-разлошкото востание во печатот на кралството Полска и Галиција, м-р Александар Трајановски, Политиката на бугарската егзархија во Македонија за време на Кресненско-разлошкото востание, Мустафа Карахасан, Одрозот на Кресненското востание во турската историографија, ген. потполк. Петар Пепељуговски, Некои карактеристики од воената активност во Кресненското востание во Македонија, д-р Петар Милосавлевиќ, Пишувањето на Украинскиот публицист Михаил Петровиќ Драгоманов за настаните на Балканот во 1878 година, д-р Сава Јанкович, Одрозот на настаните во Кресненско-разлошкото востание (1878—1879) во Скандинавскиот печат, проф. м-р Миомир Дашиќ, Прве Црногорско-македонске везе и ставови званичних кругова Црне Горе према Македонији седамдесетих година XIX вијека, Тодорка Шапкалиска, Лингвистичка обработка на Правилата на македонскиот востанички комитет од 1878 година, проф. д-р Момчило Савиќ, Устанци Македонског народа у доба Источне кризе и нивов објек у Румунској историографији, и Драгица Мијатовиќ, Ајдутството во Источна Македонија и учеството во ослободителните движења на балканските земји.

Овој научен собир осветли многу прашања, настани и личности од поновата историја на македонскиот народ. Од поднесените реферати беше јасно потврдено дека ова востание било организирано со свои определени цели и раководство и има национален карактер, чија што основна цел била создавање на своја државност. Поранешното сфаќање дека Кресненско-разлошкото востание избувнало само во еден определен регион е неточно, бидејќи референтите во своите реферати и соопштенија јасно, недвосмислено и документирано, потврдија дека востанието имало одраз низ цела Македонија.

Посебен акцент беше даден на Кресненското востание како продукт на македонската национална свест и мисла изразени во процесите на културната и просветната еманципација, на политичките и националните интереси како чин со кој македонскиот народ ги афирмира своите национални, политички цели, и напори за свој национален развој. На симпозиумот се фрли јасна светлина врз улогата и местото на буржоазијата на соседните држави кон востанието, особено на бугарската, која континуирано презема акции и директно се меша во Македонското востание.

Фактот што востанието имало одглас низ цела Европа и Америка говори за неговото значење во тогашната османска империја и за интересот на Големите сили кон овој простор.

По презентирањето на рефератите со разви мошне плодна и конструктивна дискусија, во ко-

ја зедоа учество поголем број дискусанти. Во дискусијата беше нагласен демократскиот карактер на востанието, што се гледа од масовното определување на народот за востание кое не било одраз на некаква спонтаност, туку произлегувало од политичката програма на востаниците дефинирана во „Правилата на Македонскиот востанички комитет“, каде недвосмислено се определени целите, правата и обврските на македонскиот народ во борбата за своето ослободување. Израснато од длабочините на народните интереси, Кресненското востание иако не доведе до остварувањето на целите на востаниците, тоа силно го афирмира стремежот за слобода и сопствена државност, оставајќи богати искуства и отворајќи ја епохата на национално-револуционерните борби на македонскиот народ.

Според согледувањата и документите презентирани на научниот собир посветен на стогодишнината од Кресненското востание, и од дискусијата може да се заклучи дека ова востание е далеку позначајно одошто се претпоставуваше во минатото кога буржоаската историографија и официјалните власти во некои соседни балкански држави ги прикриваат автентичните документи в истини за него. Имено, најновите откриени документи од македонската историографија недвосмислено го потврдуваат македонскиот национален карактер на востанието и неговите јасно изразени цели за национално и социјално ослободување и

создавање на сопствена македонска држава. Низа аспекти и факти што се предмет на сегашни и идни проучувања, секако ова востание ќе го наредат паралелно со Илинденското востание, третирајќи го целиот тој период како континуитет на национално-револуционерните борби не само за ослободување, туку и против мешање од соседните држави, а особено од великобугарските кругови.

Учесниците на симпозиумот во слободните часови ја посетија месноста Абланица, која се наоѓа на осум километри од Берово во Малешевските планини,

каде што востаниците воделе борби за време на Кресненското востание, потоа ЗИК „Малеш“ и манастирскиот комплекс „Св. Архангел Михаил“, каде ја разгледаа изложбата за Разловечкото и Кресненското востание.

На крајот да заклучиме со едно уверување дека целта на Организаторот на симпозиумот е во потполност исполнета. Рефератите презентирани на собирот ќе бидат објавени во посебен зборник, во издание на Македонската академија на науките и уметностите.

Благој СТОИЧОВСКИ

## ШЕСТИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ СИМПОЗИУМ ЗА НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА

Во организација на Постојаната комисија за наставата по историја при Сојузот на друштвата на историчарите на Југославија, на 1, 2 и 3 септември 1978 година се одржа Шестиот југословенски симпозиум за наставата по историја во Бања Лука, СР Босна и Херцеговина.

Главната тема на Симпозиумот беше: „Употребата на изворните текстови во наставата по историја“. На таа тема беа поднесени четиринаесет реферати од истакнати методичари и историчари од Југославија. Исто така на Симпозиумот беше разгледано прашањето за наставните програми по историја во реформираното училиште за што уводно излагање поднесе проф. д-р Бого Графенауер од Лубљана.

Домаќин на Симпозиумот беше Друштвото на историчарите на Босна и Херцеговина. Собирот траеше три дена. Се работеше во салата на Домот на културата во Бањалука. Работата ја следеа преку триста историчари-наставници и професори по историја во основните и средните училишта, како и голем број научни работници од сите наши републики и покраини, а најмногу од Босна и Херцеговина. Мораме да одбележиме дека од СРМ присутноста беше многу мала што претставува голем пропуст од страна на училиштата и самите наставници.

Симпозиумот го отвори д-р Ибро Карабеговиќ, претседател на Друштвото на историчарите на БиХ, а од името на општест-